

■ ДУМКА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 657.6:502

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ ©

М.В. ВАСИЛЕЦЬ*,
магістрант факультету
обліку та аудиту,
спеціальність “Облік і
оподаткування”,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Розглянуто сутність та погляди вітчизняних та зарубіжних вчених щодо необхідності проведення екологічного аудиту. Сформовано авторське бачення сутності поняття “екологічний аудит”. Дано характеристику етапів становлення та розвитку екологічного аудиту, що зародився в Україні відносно недавно. Сформовано хронологію розвитку екологічного аудиту. Визначено критичний стан екологічного становища в нашій державі та проведено моніторинг викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище у Вінницькій області в розрізі районів за 2017 рік. Охарактеризовано методіку проведення еко-аудиту. За результатами проведених досліджень розроблено “Еко-тести”, що дозволять підвищити рівень надання аудиторських послуг та зменшать властивий ризик. Розглянуто послідовність дій аудитора при впровадженні еко-тестів у аудиторський процес. Визначено об’єкти (підприємства, установи та організації, їх філії та представництва чи об’єднання, окремі виробництва, інші господарські об’єкти; системи екологічного управління; інші об’єкти, передбачені законом) та суб’єкти (замовники; виконавці екологічного аудиту) екологічного аудиту, сформовано етапи його проведення. Здійснено оцінку нормативно-правової регламентації та регулювання екологічного аудиту в Україні. Акцентовано увагу на випадках проведення обов’язкового аудиту екологічного сегменту.

Ключові слова: екологічний аудит, еко-тести, екологія, суб’єкт екологічного аудиту, об’єкт екологічного аудиту, забруднення, екологічний аудитор, аудиторські процедури.

Рис. 2. Табл. 2. Літ. 12.

Постановка проблеми. Сучасне екологічне становище в Україні характеризується, в основному, негативними показниками стану навколишнього середовища, посиленням антропогенного впливу на природу, широким використанням природних ресурсів, збільшенням промислового виробництва – і це далеко не всі фактори, які становлять значну загрозу життю та здоров’ю населення, виникненню аварійних ситуацій, екологічних катастроф [2].

Науковий керівник: доктор економічних наук Гуцаленко Л.В.

© **М.В. ВАСИЛЕЦЬ, 2018**

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел протягом останніх трьох років мала тенденцію до збільшення. І ця тенденція посилилась у 2016 році, порівняно з 2015-м. Обсяги викидів забруднюючих речовин від 33 підприємств, які увійшли у топ-100, несуть 75% загальних обсягів викидів від усіх стаціонарних установ, які були здійснені у 2016 році [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження екологічного аудиту проводили вітчизняні вчені, зокрема: Бойченко Н.В. [1], Ковалевська Н.С. [1], Наумова Т.А. [1], Гуцаленко Л.В. [2,3], Чухась О.С.[2], Фостолович В.А. [3], Анюхіна Л.О. [5], Розіт Т.В [6] та інші. Серед зарубіжних учених дане питання досліджували Серов Г.П. [7], Тимофеєва С.С [7]. Результати їхніх досліджень свідчать про потребу впровадження заходів, спрямованих на вирішення екологічних та економічних проблем.

Проблеми екологічного характеру завжди були в полі дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, однак, на жаль, залишається коло питань, які потребують ґрунтовного дослідження як з теоретичної, так і з практичної сторони.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення сутності поняття “екологічний аудит”, встановлення етапів його історичного розвитку та характеристика поетапного здійснення аудиторських процедур.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із найбільш дієвих інструментів економіко-екологічного контролю є екологічний аудит. Здійснення аудиторської діяльності в екології дозволяє провести реальну оцінку дотримання підприємствами вимог у галузі охорони навколишнього середовища, природокористування й екологічної безпеки, а також виявити вразливі місця в оцінюваній сфері й розробити конструктивні заходи; попередити нанесення шкоди навколишньому середовищу [3].

Розглянемо хронологічні межі становлення та розвитку екологічного аудиту у світі та Україні (рис.1).

У світі введено серію міжнародних стандартів систем екологічного менеджменту на підприємствах (ISO 14000). Міжнародні стандарти орієнтовані не тільки на кількісні параметри та технології, а й на систему екологічного менеджменту [3].

Екологічний аудит починає свій розвиток на території України 24 червня 2004 р., саме тоді було прийнято Закон України “Про екологічний аудит”. До нормативних документів, що регулюють екологічний аудит, також відносять: Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” (де стаття 49 підтверджує законність проведення процедури екологічного аудиту); “Основи законодавства України про охорону здоров'я”; “Лісовий кодекс України”; Закон України “Про охорону атмосферного повітря”; Закон України “Про тваринний світ”; Закон України “Про екологічну експертизу”; “Водний кодекс України”; “Земельний кодекс України”; Кодекс України “Про надра”.

Екологічний аудит в Україні проводиться з метою забезпечення відповідності діяльності підприємства природоохоронному законодавству, головною ціллю якого є сприяння підприємства формуванню екологічної політики, екологічної програми та пріоритетів у здійсненні заходів із охорони навколишнього середовища [1].

Хронологія розвитку екологічного аудиту	
→	Екологічний аудит вперше з'явився на рубежі 70-80-х років ХХ століття, коли ЄС була прийнята директива про екологічний аудит (1982 рік), та Національне агентство з охорони навколишнього середовища США розробило у 1984 році концепцію екологічного аудиту федеральних агентств.
→	Деякі вчені висловлюють думку про те, що все-таки Росія, а не Америка, стала родоначальником екологічного аудиту.
→	У 1989 р. Міжнародна торговельна палата опублікувала документ, який визначив внутрішній аудит як процедуру самоконтролю й інструмент внутрішнього
→	Перший проект обов'язкових правил екологічного аудиту був розроблений Комісією європейських співтовариств у 1990 році.
→	У Великобританії у 1990 р. було прийнято новий "Екологічний Акт", на засадах якого у 1992 р. впроваджено Стандарт у галузі систем екологічного менеджменту BS 7750 (Specification for Environmental Management System).
→	Перші спроби здійснення процедур екологічного аудиту в Україні почали відбуватися з 1992 року.
→	24 червня 2004 року ознаменувалось початком розвитку нормативної бази екологічного аудиту в Україні

Рис. 1. Хронологія розвитку екологічного аудиту

Джерело: сформовано автором на основі джерела [2]

Вітчизняні науковці по-різному трактують сутність поняття "екологічний аудит", що має право на існування. На основі проведених досліджень нами було узагальнено трактування даного поняття (табл. 1).

Таблиця 1

Сутність поняття "екологічний аудит"

Автор	Сутність екологічного аудиту
1	2
ЗУ "Про екологічний аудит"	Документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи екологічного управління та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям екологічного аудиту.
Гуцаленко Л.В., Чухась О.С.	Вид підприємницької діяльності по здійсненню незалежних перевірок бухгалтерської (фінансової) звітності, оперативної документації, податкових декларацій та екологічних зобов'язань з точки зору їхньої відповідності діючому екологічному законодавству в галузі охорони довкілля та природокористування, а також надання інших еколого-аудиторських послуг.

Продовження табл. 1

1	2
Гуцаленко Л.В., Фостолович В.А.	Різновид аудиторської діяльності, спрямований на встановлення відповідності дій суб'єктів господарської діяльності та іншої діяльності або відповідної системи управління охороною навколишнього середовища підприємств, установ та організацій вимогам природоохоронного законодавства і екологічних норм з метою розроблення позицій щодо зменшення негативного впливу суб'єктів на стан навколишнього середовища.
Анюхіна Л.О.	Інструмент управління, який ґрунтується на системному підході і за допомогою якого оцінюється екологічна ефективність управління підприємством з метою збереження навколишнього природного середовища і підтримки його конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості за рахунок екологічно чистого виробництва.
Розіт Т.В.	Вид підприємницької діяльності, що представляє собою перевірку фінансової звітності та первинної документації на відповідність законодавчим нормам, які регулюють екологічну діяльність підприємств усіх форм власності, а також надання інших супутніх послуг у сфері екоаудиту.
Серов Г.П., Тимофєєва С.С.	Экологический аудит направлен на повышение экологической обоснованности и эффективности деятельности субъектов хозяйствования.
Авторський підхід	Вид незалежної діяльності аудитора, що здійснюється з метою оцінки екологічної ефективності управління підприємством, що включає в себе перевірку форм фінансової, податкової звітності, а також первинної документації на відповідність.

Джерело: сформовано автором на основі [1,2,3,5,6,7]

Екологічний аудит може здійснювати особа (екологічний аудитор), яка має відповідну вищу освіту, досвід роботи у сфері охорони навколишнього природного середовища або суміжних сферах не менше чотирьох років підряд та якій видано в установленому порядку сертифікат на право здійснення такої діяльності. Екологічний аудит може здійснюватись юридичною особою, статутом якої передбачено цей вид діяльності і в штаті якої є хоча б один екологічний аудитор. Забороняється проведення екологічного аудиту органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, особам, яким законом заборонено займатися підприємницькою діяльністю [4].

Суб'єктами екологічного аудиту є:

1. замовники;
2. виконавці екологічного аудиту.

Об'єктами екологічного аудиту є:

- підприємства, установи та організації, їх філії та представництва чи об'єднання, окремі виробництва, інші господарські об'єкти;
- системи екологічного управління;

- інші об'єкти, передбачені законом [4].

У своїх дослідженнях Гуцаленко Л.В. виокремила наступні завдання екологічного аудиту:

- одержання достовірної інформації про діяльність суб'єктів господарювання у сфері природокористування й охорони навколишнього середовища;
- сприяння суб'єктам господарської діяльності в самостійному регулюванні своєї екологічної політики, формування пріоритетів із здійснення запобіжних заходів, спрямованих на виконання та дотримання екологічних вимог, норм і правил;
- створення інструменту реалізації основних напрямів регулювання природокористування;
- інтеграція діяльності у сфері навколишнього середовища з іншими сферами діяльності [2].

Екологічний аудит може проводитися щодо підприємств, установ та організацій, їх філій та представництв чи об'єднань, окремих виробництв, інших господарських об'єктів у цілому або щодо окремих видів їх діяльності [4].

Інтеграційні процеси, що розвиваються в Україні, а також зацікавленість у фінансуванні різноманітних проектів іноземними інвесторами вимагають застосування загальноприйнятих у світовій практиці екологічних процедур. Аудит як елемент забезпечення прав власності надзвичайно важливий для економіки, оскільки дозволяє зменшити інформаційний і комерційний ризик, пов'язаний із прийняттям управлінських рішень з метою розробки рекомендацій з ефективного використання ресурсів в області природокористування й охорони навколишнього середовища. Застосування екологічного аудиту, як інструменту забезпечення сприятливого екологічного клімату, є одним із пріоритетних напрямів діяльності Міністерства охорони навколишнього середовища України [1].

Обов'язковий екоаудит може здійснюватись у випадках:

- екологічного оцінювання нерухомого майна при передачі власності;
- надання підприємствам безповоротної допомоги з державних екологічних фондів;
- оцінювання діяльності, пов'язаної з ліквідацією наслідків аварій та стихійних лих;
- проведення екологічного страхування з метою визначення ставок чи розмірів страхових платежів і відшкодування збитків, заподіяних порушенням вимог екологічного законодавства;
- приватизації і банкрутства юридичних і фізичних осіб [5].

Екологічний аудит є зовсім новим видом аудиторських послуг, саме тому потребує вдосконалення методики його здійснення та законодавчого регулювання. Майже в усіх випадках суть екологічного аудиту зводиться до критеріїв обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферу, об'єму використаних вод, розміру завданої екологічної шкоди. Тому діяльність підприємства нормується з метою щонайменшої техногенної дії [2].

У таблиці 2 представлено аналітичні показники викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у містах обласного значення у 2017 році (м. Вінниця).

З даних табл. 2 можна побачити, що максимальне значення обсягів викидів спостерігається у м. Ладжині – 94740,2 т, що свідчить про забруднення навколишнього середовища, а мінімальне значення у Чечельнику – 8,3 т.

Таблиця 2

Викиди забруднюючих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у Вінницькій області, 2017 р.

	Обсяги викидів, т	У % до 2016 р.	У тому числі			
			діоксиди сірки		діоксид азоту	
			т	у % до 2016 р	т	у % до 2016 р
1	2	3	4	5	6	7
Вінницька область	155802,4	130,0	71933,2	140,8	10618,6	130,9
м. Вінниця	13643,4	113,1	118,2	155,3	618,4	93,4
м. Жмеринка	5056,4	104,2	6,2	49,6	8,3	184,4
м. Козятин	60,3	148,6	0,6	188,0	4,0	92,9
м. Ладижин	94740,2	143,4	71012,8	140,5	8469,9	131,5
м. Могилів-Подільський	29,0	108,6	1,1	36966,7	11,3	93,5
м. Хмільник	5147,9	123,9	3,7	564,1	6,3	193,4
Райони						
Барський	1087,8	109,5	2,2	76,5	444,2	104,4
Бершадський	532,8	128,5	15,5	146,1	7,8	162,0
Вінницький	1567,2	101,4	74,6	95,6	81,8	118,4
Гайсинський	7362,1	140,4	261,2	1739,4	343,9	901,9
Жмеринський	197,2	91,8	1,2	2,5	6,6	100,1
Іллінецький	1518,7	153,4	7,7	82,1	124,4	175,6
Калинівський	591,9	97,8	10,1	101,7	26,3	74,8
Козятинський	489,2	92,3	11,5	201,8	55,0	100,8
Крижопільський	1260,0	250,2	132,0	271,3	194,1	3497,9
Липовецький	167,3	102,6	5,4	232,1	3,3	138,9
Літинський	440,3	81,4	67,3	110,0	40,5	115,4
Могилів-Подільський	31,2	105,8	0,3	–	0,5	441,7
Мурованокуриловецький	16,7	461,6	4,0	2392,2	0,6	1000,0
Немирівський	197,2	193,1	2,3	134,6	3,6	81,9
Оратівський	460,1	112,0	29,4	186,0	4,4	259,7
Піщанський	98,9	66,9	26,8	80,4	1,7	45,5
Погребищенський	114,0	124,3	2,1	197,6	2,2	96,2
Теплицький	79,6	63,9	20,0	86,9	1,5	57,2
Тиврівський	246,9	141,7	3,4	103,2	14,1	95,1
Томашпільський	1269,8	94,8	23,5	98,1	51,2	99,3
Тростянецький	6724,4	82,9	2,6	195,6	29,5	117,7

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Тульчинський	11561,1	131,9	2,7	91,5	32,9	112,3
Хмільницький	364,3	34,5	8,1	25,5	8,7	11,7
Чернівецький	191,9	144,2	64,4	142,7	2,7	146,6
Чечельницький	8,3	530,2	2,7	–	0,1	850,0
Шаргородський	360,4	139,1	5,3	113,9	14,5	100,9
Ямпільський	185,9	173,8	4,3	68,6	4,4	69,9

Джерело: сформовано автором за [8]

Характеризуючи методику проведення екологічного аудиту, слід почати з визначення етапів перевірки. На першому етапі аудитор знайомиться з підприємством та його діяльністю, вивчає систему внутрішнього контролю, а також стан ведення бухгалтерського обліку. Усі джерела інформації, які буде використовувати аудитор при перевірці, можна поділити на загальні дані та документи об'єкта перевірки. Загальні дані включають інформацію, отриману із ЗМІ, статистичні дані, спостереження аудитора та інформацію, отриману від суб'єкта перевірки. До документів підприємства слід віднести екологічні паспорти, екологічну та соціальну звітність, акти екологічних порушень, декларації з податків та платежів екологічного характеру та всю іншу документацію, яка пов'язана з екологічною та соціальною політикою. Наступним етапом екологічної аудиторської перевірки є проведення аудиторських процедур і отримання доказів. На даному етапі необхідно здійснити оцінку екологічної ситуації на підприємстві [6].

Тому ми пропонуємо розробити спеціальні аудиторські “Еко-тести”, що ранжуватимуть найсуттєвіші екологічні ситуації, що виникають у підприємстві, і на які аудиторі слід звернути увагу при виконанні процедур аудиту. Розглянемо послідовність дій аудитора при впровадженні еко-тестів у аудиторський процес (рис. 2).

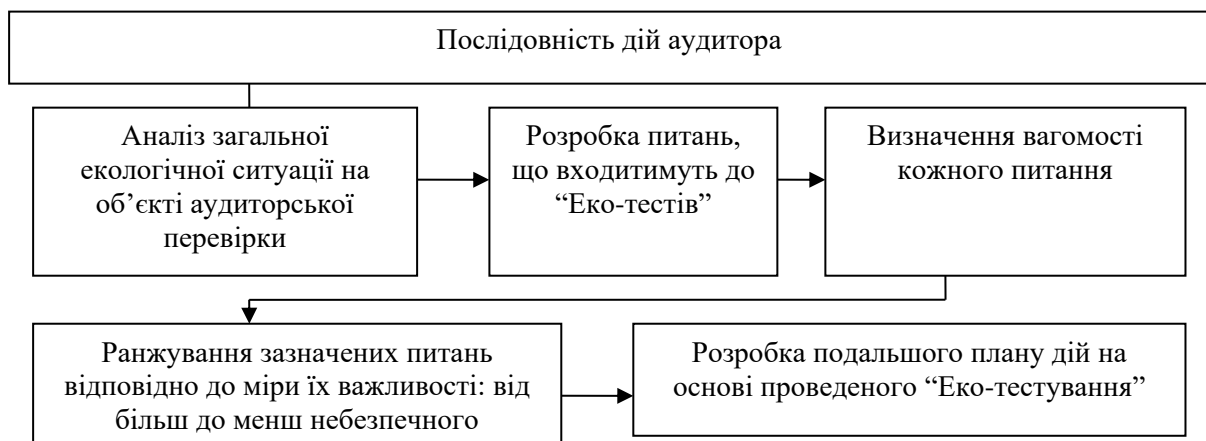

Рис. 2. Послідовність дій аудитора під час включення “Еко-тесту” до процесу аудиту

Джерело: власна розробка

Завершальним етапом екологічного аудиту є формування незалежної думки аудитора в аудиторському звіті [6].

На даний час наша держава знаходиться у затяжній еколого-економічній кризі, подолання якої потребує значних зусиль, як з боку держави, так і від підприємців та аудиторів. Саме екологічний аудит є тим напрямком аудиторської діяльності, що

дасть змогу здійснювати контроль над процесом управління збереженням навколишнього середовища. Для забезпечення підвищення якості екологічного аудиту, на наше переконання, доцільно внести зміни до нормативно-правових актів з метою наближення його до міжнародних стандартів.

Висновки. Отже, сьогодні існує значна кількість наукових підходів до трактування дефініції “екологічний аудит”. Це обумовлює необхідність більш ретельного теоретичного та практичного дослідження екологічного аудиту. З метою більш ефективного проведення аудиту пропонуємо розробити “Еко-тести”, які узагальнюють перелік ключових питань, що розміщуватимуться у ранжированій послідовності та стосуватимуться складової екологічного аудиту. Результати проведеного тестування підприємства необхідно буде представити у ранжированому ряді, від найбільш до найменш проблемного питання, що досліджуватиме аудитор.

Незважаючи на всі позитивні складові, які успішно використовуються у економічно-розвинених країнах, в Україні екологічний аудит поки ще не отримав широкого застосування та потребує системного підходу до здійснення комплексу політичних, законодавчих, соціально-економічних, технологічних та системних контрольних заходів щодо удосконалення.

Список використаних джерел

1. Бойченко Н.В. Екологічний аудит: сутність та необхідність / Н.В. Бойченко, Н.С. Ковалевська, Т.А. Наумова // Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua>.
2. Сутність та проблеми становлення екологічного аудиту в Україні / Л.В. Гуцаленко, О. С. Чухась // Інноваційна економіка. – 2013. – № 1. – С. 18-20. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
3. Гуцаленко Л.В. Екологічний аудит та інспектування : навчальний посібник [для студ. вищ.навч. закл.] / Л.В. Гуцаленко, В.А. Фостолович. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 278 с.
4. Закон України “Про екологічний аудит” від 24 червня 2004 року № 1862-IV // Відомості Верховної Ради України. –2004. – № 45.
5. Анюхіна Л.О. Впровадження системи екологічного аудиту як дієвого інструменту забезпечення еколого-економічної безпеки підприємств / Л.О. Анюхіна // Вісник Хмельницького національного університету – 2010. № 4. – Т. 2 – С. 180-182.
6. Розіт Т.В. Екологічний аудит: Сутність, теорія розвитку та методика проведення / ISSN 2304-621X. Вісник НТУ “ХПІ”. – 2013. – № 53 (1026) – С. 113-120.
7. Серов Г. П., Тимофеева С.С. Экологический аудит : учеб.-практ. пособ. / Г. П. Серов. – М. : Экзамен, 2000. – 78 с.
8. Офіційний сайт державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vn.ukrstat.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua>.
10. BS 7750 Specification for Environmental Management Systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ekolog.org>.
11. ISO 14000 family – Environmental management [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.iso.org>.
12. ISO 19011:2011 Preview Guidelines for auditing management systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iso.org>.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Boychenko N.V. & Kovalevska N.S. & Naumova T.A. (2017) Ekolohichnyy auydt sutnist' ta neobkhdnist' [Environmental audit essence and necessity]. Retrieved from http://http://elib.hduht.edu.ua/bitstream_2017 [in Ukrainian].

2. Gutsalenko L.V. & Chukhash O.S. (2013) Sutnist' ta problemy stanovlennya ekolohichnoho audytu v Ukrayini [The essence and problems of creating an environmental audit in Ukraine]. *Innovatsiyna ekonomika – Innovative economy*, 1, 18-20. Retrieved from <http://nbuv.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Gutsalenko L.V. & Fostolovich V.A. (2012) *Ekolohichnyy audyt ta inspektuvannya [Environmental audit and inspection]*. K.: Center for Educational Literature [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy “Pro ekolohichnyy audyt” [The Law of Ukraine “On Environmental Audit”]. (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](http://zakon5.rada.gov.ua). Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua>.
5. Anihina L.O. (2010). Vprovadzhennya systemy ekolohichnoho audytu yak diyevoyi instrumenty zabezpechennya ekoloho-ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstv [Implementation of the environmental audit system as effective tools for ensuring ecological and economic security of enterprises] *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu – Bulletin of Khmelnytsky National University*, 4 (2), 180-182 [in Ukrainian].
6. Rosit T.V. (2013) Ekolohichnyi audit: sutnist', teoriya rozvytku ta metodyka provedennya [Environmental audit: the essence, theory of development and the methods of conducting]. *ISSN 2304-621X. Visnyk NTU “KhPI” – ISSN 2304-621X. Bulletin of the NTU “KhPI”*, 53, 112-120 [in Ukrainian].
7. Serov G.P. & Timofeev S.S. (2000) *Ekolohycheskyy audyt [Environmental audit]* M. : Ekzamen – M.: Exam [in Russian].
8. Ofitsiyyny sayt Ministerstva ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv Ukrayiny [Official site of the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine] vn.ukrstat.gov.ua. Retrieved from <http://www.vn.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Ofitsiyyny sayt derzhavnoho komitetu statystyk [Official site of the State Statistics Committee] [menr.gov.ua](http://www.menr.gov.ua). Retrieved from <http://www.menr.gov.ua> [in Ukrainian].
10. Spetsyfikatsiya BS 7750 dlya system upravlinnya navkolyshnim seredovyshchem [BS 7750 Specification for Environmental Management Systems] ekolog.org/books. Retrieved from <http://ekolog.org> [in Ukrainian].
11. Simeystvo ISO 14000 – Upravlinnya navkolyshnim seredovyshchem [ISO 14000 family – Environmental management]. iso.org/iso. Retrieved from <https://www.iso.org> [in Ukrainian].
12. ISO 19011: 2011 Poperedniy perehlyad Rekomendatsiyi dlya audytu system upravlinnya [ISO 19011:2011 Preview Guidelines for auditing management systems] iso.org/standard. Retrieved from <https://www.iso.org> [in Ukrainian].

ANNOTATION
DEVELOPMENT TRENDS OF ENVIRONMENTAL AUDIT

VASILETS Maria,
Graduate Student of the Faculty of Accounting and Audit,
specialty “Accounting and Taxation”,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

The essence and views of domestic and foreign scientists regarding the necessity of carrying out environmental audit are considered. The author's vision about the essence of the concept of “ecological audit” is formed. The author describes the chronological

frameworks of development of environmental audit, which arised in Ukraine relatively recently. The critical state of the ecological situation in our state and is substantiated and the level of emission of harmful substances into the environment in Vinnytsia region in 2017 is monitored. The chronology of development of environmental audit is formed and methodology of conducting an eco-audit is described. According to the results of the conducted studies, “Eco-tests” have been developed, which will allow to increase the level of provision of audit services and to reduce the inherent risk. The sequence of actions of the auditor in the implementation of eco-tests in the audit process is considered. The objects (enterprises, institutions and organizations, their branches and representations or associations, separate factories, other economic objects, ecological management systems, other objects stipulated by law) and subjects (customers, executors of ecological audit) of the environmental audit are defined, and the stages of its conduction are determined. The author carried out the assessment of normative and legal regulation of environmental audit in Ukraine. The emphasis is placed on the cases of mandatory obligatory auditing of the environmental segment.

Keywords: ecological audit, Eco-tests, ecology, subject of environmental audit, object of environmental audit, pollution, environmental auditor, audit procedures.

Fig. 2. Tabl. 2. Lit. 12.

АННОТАЦИЯ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО АУДИТА

**ВАСИЛЕЦ Мария Викторовна,
магистрант факультета учёта и аудита,
специальность “Учёт и налогообложение”,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)**

Рассмотрены сущность экологического аудита и взгляды отечественных и зарубежных учёных относительно необходимости его проведения. Представлено авторское видение сущности понятия “экологический аудит”. Дана характеристика этапов становления и развития экологического аудита, который возник в Украине относительно недавно. Сформирована хронология развития экологического аудита. Определено критическое состояние экологической обстановки в нашей стране и проведен мониторинг выбросов вредных веществ в окружающую среду в Винницкой области в разрезе районов за 2017 год. Охарактеризована методика проведения эко-аудита. По результатам проведенных исследований разработаны “Эко-тесты”, которые позволят повысить уровень оказания аудиторских услуг. Рассмотрены последовательность действий аудитора при внедрении эко-тестов в аудиторский процесс. Определены объекты (предприятия, учреждения и организации, их филиалы и представительства или объединения, отдельные производства, другие хозяйственные объекты, системы экологического управления, другие объекты, предусмотренные законом) и субъекты (заказчики; исполнители экологического аудита) экологического аудита, сформированы этапы его проведения. Осуществлена оценка нормативно-правовой регламентации и регулирования экологического аудита в Украине. Акцентировано внимание на случаях проведения обязательного аудита экологического сегмента.

Ключевые слова: экологический аудит, эко-тесты, экология, субъект экологического аудита, объект экологического аудита, загрязнения, экологический аудитор, аудиторские процедуры.

Рис. 2. Табл. 2. Лит. 12.

Інформація про автора

ВАСИЛЕЦЬ Марія Вікторівна – магістрант факультету обліку та аудиту, спеціальності “Облік і оподаткування” Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 5, к. 543а, e-mail: vasilets.masha@ukr.net).

VASILETS Maria – Graduate Student of the Faculty of Accounting and Audit, specialty “Accounting and taxation”, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 5, Sonyachna Str., room 543a, e-mail: vasilets.masha@ukr.net).

ВАСИЛЕЦЬ Марія Вікторівна – магістрант факультета учёта, специальности “Учёт и налогообложение” Винницкого национального аграрного университета (21008, г. Винница, Солнечная, 5, к. 543а, e-mail: vasilets.masha@ukr.net).

